

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 10 juli 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Liefstinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzen, Stikker, Struycken en In 't Veld.

Tevens zijn aanwezig: Staatssecretaris Blom en bij de punten 2 t/m 4 de Staatssecretarissen Fockema Andreae en Moorman.

Drs. J. Middelburg, Secretaris.

- - -

2. Ingekomen stukken en mededelingen

a. Voorstel inzake vorming van een repatriëringsraad

De *Minister-President* heeft een brief ontvangen van Z.K.H. Prins Bernhard, die als Voorzitter van de Demobilisatieraad mededeelt, dat in deze Raad is besproken het vraagstuk van de repatriëring uit Indonesië in het algemeen. Daarbij bleek, dat men van oordeel was, dat de behandeling van dit vraagstuk buiten de taak van de Demobilisatieraad viel, doch dat men wel van gevoelen was, dat voor de behandeling van de repatriëringszaken eenzelfde lichaam zou moeten worden gevormd als de Demobilisatieraad. Minister *Götzen* stelt voor over deze kwestie het advies in te winnen van de Coördinatiecommissie voor Gerechtvaardigden uit Indonesië. Daartoe wordt besloten.

- - -

3. Uniezaken

a. Verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht in Indonesië (Brief van de Minister voor Uniezaken d.d. 7 Juli 1950 met bijlagen; zie notulen RAVI 6-7-1950, punt 2g.)

Nadat een aantal redactiewijzigingen zijn aangebracht, verklaart de *Raad* zich accoord met de concepten voor een antwoord aan Hatta en aan de UNCI.

b. Data voor tweede Ministersconferentie en Nieuw-Guineaconferentie

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Mr. Rum hem heeft voorgesteld op 1 Augustus een conferentie over Nieuw-Guinea te beleggen. Spreker heeft geantwoord, dat dit onmogelijk is, aangezien op dit ogenblik het rapport van de gemengde commissie nog niet is verschenen, terwijl deze kwestie bovendien eerst met het parlement moet worden besproken. Omtrent de tweede Unie-Ministersconferentie, waarvoor naar verwacht wordt de Ministers Sjafruddin en Djuanda (en gedurende enige dagen ook Hatta) zullen komen, is besproken, dat deze in de laatste week van September zou kunnen worden gehouden. Spreker acht het wenselijk na deze ministersconferentie de voorgestelde Nieuw-Guineaconferentie te houden. De *Minister-President* is eveneens van oordeel, dat de Nieuw-Guineaconferentie niet voor eind September zal kunnen plaatsvinden, aangezien de Regering toegezegd heeft deze kwestie eerst met het parlement te bespreken en de Kamers binnenkort op reces gaan. Aangezien voor de Nieuw-Guineaconferentie andere vertegenwoordigers uit Indonesië kunnen worden verwacht (Leimena, Anak Agung en Suparmo) behoeft deze conferentie niet beslist in aansluiting aan de Unieministersconferentie te worden gehouden. Minister *Van den Brink* merkt op, dat de Unieministersconferentie met het oog op de handelspolitieke kwesties niet op een vroeg tijdstip behoeft te worden gehouden. Minister *Stikker* zal de laatste week van September in Amerika zijn, minister *Liefstinck* is vóór 19 September verhinderd; spreker acht het wenselijk de Unieconferentie zo kort mogelijk na de derde dinsdag in September te houden.

De *Minister-President* stelt voor te trachten tot overeenstemming te komen om de Unieconferentie in de tweede helft van September te houden en daarna de Nieuw-Guineaconferentie. Minister *Stikker* verklaart zich accoord met deze datum; spreker acht het wenselijk er bij te vermelden, dat hij in verband met besprekingen in Amerika niet aanwezig kan zijn, aangezien hij eveneens verhinderd is geweest de eerste Ministersconferentie bij te wonen, zodat de afwezigheid van de Minister van Buitenlandse Zaken anders misschien een verkeerde indruk bij de Indonesiërs zou wekken. De *Raad* aanvaardt in beginsel deze voorstellen.

c. *Acties van Dr. Nikijuluw* (Zie notulen MR 3 Juli 1950, punt 3c. #Zie ook notulen MR 17/7/50, punt 3c.)

Minister *Van Maarseveen* vestigt nogmaals de aandacht op de bedrijvigheid van Dr. Nikijuluw; deze heeft ten behoeve van het conflict in de Zuid-Molukken aan Australië wapens gevraagd en in ruil er voor bases in dit gebied aangeboden. Spreker vraagt zich af of een dergelijk optreden aan Dr. Nikijuluw, die gemeentearst in Rotterdam is, kan worden toegestaan. Minister *Stikker* heeft vernomen, dat deze arts ook betrokken zou zijn bij het zenden van een vliegtuig uit Antwerpen naar Ambon. De *Minister-President* acht het wenselijk, dat Dr. Nikijuluw onder het oog wordt gebracht, dat beide handelingen niet toelaatbaar zijn. Minister *Stikker* verklaart zich bereid aangaande het verzoek aan Australië om wapens, een brief te richten aan de burgemeester van Rotterdam. Spreker stelt voor, dat aan Mr. Einthoven wordt gevraagd een onderzoek in te stellen naar de kwestie van het zenden van een vliegtuig. Minister *Van Schaik* zegt toe dit laatste punt te zullen behandelen.

Staatssecretaris *Moorman* deelt mede, dat de Sultan van Djokja hem heeft gevraagd te bevorderen, dat ten aanzien van Ambon en Nieuw-Guinea in Nederland matiging wordt betracht in de uitlatingen van Indonesiërs en Nederlanders. Op een vraag van spreker in hoeverre in Indonesië deze matiging wordt betracht, antwoordde de Sultan, dat men moeite deed om President Sukarno en anderen te matigen met betrekking tot Nieuw-Guinea. De *Minister-President* vestigt de aandacht op de activiteit van de Perhimpunan Indonesia. Spreker zou een eenzijdig optreden tegen Dr. Nikijuluw (uit het land zetten) niet juist achten. Staatssecretaris *Blom* stelt voor, dat de mededeling van de Regering aan Dr. Nikijuluw omtrent het niet erkennen van de Republiek Zuid-Molukken nog eens onofficieel wordt gepubliceerd. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord en verzoekt Mr. Blom zich hiermede te belasten.

d. *De leiding van het HC*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Dr. Hirschfeld in antwoord op een verzoek om tot 15 September in functie te blijven er op heeft aangedrongen hem niet langer dan tot 1 Augustus te laten blijven. Indien Hirschfeld aanleiding vindt langer dan 1 Augustus te blijven zal hij dit doen. Spreker acht het moeilijk te aanvaarden, dat de beslissing over het al dan niet aanblijven bij Dr. Hirschfeld zal zijn. Daar komt bij, dat de toestand in Indonesië omstreeks 1 Augustus in verband met de datum van 26 Juli bijzonder moeilijk zal zijn. Minister *Stikker* is van oordeel, dat Dr. Hirschfeld de kwestie van zijn ontslag overtrekt. In verband hiermede acht spreker het wenselijk de datum van 1 Augustus te handhaven. Men zal zich evenwel moeten afvragen, of deze post totdat de heer Lamping komt, onvoldoende bezet kan worden gelaten. Spreker wijst er op, dat Mr. Gieben voornemens is in de plaats van Dr. De Beus werkzaam zal zijn. Spreker stelt de vraag of het niet wenselijk is, dat een Minister of een Staatssecretaris gedurende korte tijd als coördinator naar Djakarta gaat. Minister *Van Maarseveen* acht het bezwaarlijk een Minister op een buitenlandse post te plaatsen; tegen de aanwezigheid van een Staatssecretaris zou spreker minder bezwaren hebben.

De *Minister-President* is van oordeel, dat men formeel bezwaarlijk iemand anders dan Mr. Gieben met de vervanging van de HC zal kunnen belasten. Een andere kwestie is of niet in die tijd een Staatssecretaris in Djakarta aanwezig zal zijn. Staatssecretaris *Moorman* geeft een

toelichting op de bezwaren van Dr. Hirschfeld tegen verlenging van zijn ambtsperiode tot 15 September.

Nadat nog enkele mogelijkheden zijn besproken besluit de *Raad* aan Dr. Hirschfeld te berichten, dat hij met ingang van 1 Augustus ontslag zal kunnen nemen.

e. *Decoraties van militairen* (Zie RAVI-notulen 6-7-1950, punt 2c.)

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Mr. Gieben had voorgesteld alleen de legercommandant en de Chef van de Generale Staf bij hun terugkeer naar Nederland voor een decoratie voor te dragen. De HC heeft daarna evenwel een uitgebreid voorstel gezonden. Deze zou aan een vaandel van het KNIL de Militaire Willemsorde 3e klasse willen hechten, doch dit is onmogelijk, aangezien hiervoor wetswijziging nodig zou zijn. Spreker zal nader doen nagaan of decoratie van een vaandel van het KNIL uitvoerbaar is. Voorts stelt de HC voor Generaal Buurman van Vreeden voor te dragen voor benoeming tot Grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau, dezelfde onderscheiding welke de heer Lovink heeft ontvangen. Minister *Schokking* vraagt zich af of het juist is, dat aan Generaal Buurman van Vreeden een hogere onderscheiding wordt gegeven dan Generaal Spoor destijds posthuum heeft ontvangen. Staatssecretaris *Fockema Andreae* is van oordeel, dat men Generaal Buurman van Vreeden behoort voor te dragen voor Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau (met zwaarden). De *Raad* verklaart zich in beginsel hiermede accoord; ten aanzien van deze decoratievoorstellen wordt besloten, dat deze eerst door de Decoratiecommissie zullen worden nagegaan, terwijl aan de HC zal worden verzocht nog enkele onderluitnants aan zijn voorstel toe te voegen.

f. *Maatregelen in verband met de reorganisatie van het KNIL* (Zie notulen RAVI 6 Juli 1950, punt 5. #Zie ook notulen RAVI 13/7/50, punt 2f.)

Minister *Van Maarseveen* heeft in antwoord op zijn desbetreffend telegram van de HC bericht ontvangen, dat deze het niet mogelijk acht de tijdelijke verlening van de KL-status aan de Indonesische KNIL-militairen te beperken tot de Ambonezen. Van veel belang is evenwel, dat inmiddels bij een bespreking van deze kwestie met Hatta een principiële overeenstemming is bereikt. Minister *Lieftinck* herinnert er aan, dat hij in de RAVI er op heeft aangedrongen de KL-status niet te verlenen aan de Indonesische KNIL-militairen, aangezien dit een camouflage van de liquidatie betekent en hierdoor vertraging in de afwikkeling ontstaat, omdat de prikkel hiertoe is vervallen. Slechts voor de Ambonezen, die niet naar hun haardsteden kunnen terugkeren, wilde spreker een uitzondering maken. Aangezien de Hoge Commissaris geen einddatum heeft genoemd, vreest spreker ernstige gevolgen van de detachering bij de KL. Spreker dringt er op aan deze tijdelimitering alsnog te doen aanbrengen. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat een tijdelimitering is aanvaard voor de Nederlandse militairen; spreker verwacht, dat een dergelijk limiet voor de Indonesische KNIL-militairen, die bij de KL gedetacheerd worden, niet van betekenis zal zijn.

De Minister brengt vervolgens het verzoek van de Hoge Commissaris in bespreking, dat een delegatie van KNIL-onderofficieren door de Minister-President zal worden ontvangen. De *Minister-President* is van oordeel, dat men door dit verzoek de kwestie van de reorganisatie van het KNIL opschroeft; het gaat er om, dat niet alle KNIL-militairen in de KL worden overgenomen. Staatssecretaris *Fockema Andreae* merkt hierbij op, dat van de onderofficieren, die voor overgang in aanmerking kunnen en willen komen, slechts 200 niet zullen worden overgenomen, waarvan 2/3 gedeelte op grond van straflijsten. Er is hierbij geen sprake van discriminatie ten aanzien van Indo-Europeanen. Minister *Van Maarseveen* veronderstelt dat Dr. Hirschfeld met zijn verzoek beoogt de kopstukken van de agitatie naar Nederland te zenden.

De Minister deelt vervolgens mede, dat Dr. Hirschfeld de overkomst van Staatssecretaris *Fockema Andreae* dringend gewent acht. Minister *Schokking* geeft uiting aan zijn bezwaren tegen een nieuwe reis van Mr. *Fockema Andreae*; zijn aanwezigheid zal ook hier zeer

nodig zijn. Door vorige reizen zijn de zaken hier steeds blijven liggen. Minister *Götzen* wil de taak van Mr. Fockema Andreae hier te lande niet verkleinen, doch wijst er op, dat deze na zijn drie bezoeken aan Indonesië ook daar een taak heeft, die thans moet worden afgemaakt; er zijn diverse afspraken gemaakt, die echter nog niet schriftelijk vastliggen. Minister *Van Maarseveen* stelt voor, dat Staatssecretaris Fockema Andreae voor korte tijd naar Indonesië zal gaan en voor 1 Augustus zal terugkeren. Minister *Schokking* acht het wenselijk toch met de Hoge Commissaris hieromtrent nog nader overleg te plegen. De *Minister-President* stelt voor, dat Minister Schokking nog met Dr. Hirschfeld telefoneert; indien deze blijft aanhouden, stelt spreker voor, dat Staatssecretaris Fockema Andreae nogmaals naar Indonesië zal gaan. Daartoe wordt besloten.

Minister *Van Maarseveen* merkt nog op, dat de Hoge Commissaris heeft verzocht aan Mr. Fockema Andreae grote volmachten te geven. De *Minister-President* stelt voor de besluiten, dat de Staatssecretaris over belangrijke zaken zo veel mogelijk nog overleg met de Regering zal plegen. Aldus wordt besloten.

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat in overweging is om Generaal Toet na 26 Juli met het bevel over de Nederlandse troepen in Indonesië te belasten en de heer Alons te benoemen tot hoofd van het Afwikkelingsbureau.

Staatssecretaris *Fockema Andreae* deelt mede, dat plannen in voorbereiding zijn om het nog resterende gedeelte van de KL half September in zijn geheel naar Nederland over te laten gaan. Indien deze plannen tijdig bekend worden gemaakt aan de organisatoren van de afwikkeling in Indonesië, zal er mogelijk voldoende druk ontstaan om ook het laatste gedeelte van het KNIL te liquideren. Minister *Götzen* wijst nog op het belang, dat ook hiervoor Mr. Fockema Andreae naar Indonesië gaat voor het zoeken van een oplossing van het vraagstuk van de gewapende Ambonezen, die bij de KL zullen worden gedetacheerd. De *Minister-President* acht het wenselijk, dat de KL zo spoedig mogelijk teruggevoerd wordt.

g. *Infiltratie in Nieuw-Guinea* (Nota van de Ministers Van Maarseveen en Götzen d d. 6 Juli 1950.) Minister *Götzen* acht de ontvangen inlichtingen bepaald bedenkelijk. In dit verband wijst spreker op het verzoek van Gouverneur Van Waardenburg om de landstrijdkrachten te versterken. Minister *Schokking* heeft de lijst van zwaardere wapens, die worden gevraagd, aan Generaal Kruls gegeven, die hieromtrent zal rapporteren. De *Minister-President* acht het niet wenselijk Indo-Europese KNIL-militairen naar Nederland te brengen en tegelijk Nederlanders naar Nieuw-Guinea te zenden. In dit verband dringt de Minister er op aan, dat de gevraagde 166 man zullen worden genomen uit het KNIL; hij wijst ook op de speciale troepen (o.a. parachutisten). Overigens is spreker minder bevreesd voor de militaire infiltratie dan voor de politieke infiltratie, met behulp van de ingevoerde arbeidskrachten.

Staatssecretaris *Moorman* wijst er op, dat de voedingsbodem bij de Papoea's gunstig is voor acties der Indonesiërs. De *Minister-President* acht het wenselijk ook de contrapropaganda door Papoea's te bevorderen. Minister *Götzen* stelt voor bekend te laten worden, dat de Nederlandse Regering verschillende berichten omtrent infiltratieactiviteit door Indonesiërs heeft ontvangen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

Minister *Lieftinck* acht het vreemd, dat opnieuw wapens naar Nieuw-Guinea moeten worden gezonden, terwijl reeds voor een belangrijk bedrag aan materieel van het KNIL naar Nieuw-Guinea is gezonden. Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat destijds van het KNIL alleen wagens, schijnwerpers enz. naar Nieuw-Guinea zijn gezonden, doch geen wapens.

h. *De Nederlandse ambtenaren in RIS-dienst* (Zie notulen RAVI 6 Juli 1950, punt 6.)

Minister *Götzen* deelt mede, dat voorbereidingen worden getroffen voor de benoeming van de leden van de commissie ingevolge de Garantiewet, waarbij o.a. gedacht wordt aan Mr. J.A. Jonkman en Mr. Th.M.J. de Graaf. De *Minister-President* acht de benoeming van Kamerleden in deze commissie zeer bezwaarlijk. Minister *Götzen* erkent, dat de genoemden als politieke figuren een uitgesproken standpunt ten aanzien van deze kwestie hebben ingenomen, doch spreker wijst

er op, dat zij als lid van de commissie in een andere positie zullen verkeren. Minister *Lieftinck* sluit zich aan bij bezwaren van de Minister-President; spreker acht de werkzaamheid van de commissieleden te vergelijken met die van een rechter; de genoemden hebben zich als Kamerlid sterk door sentimentsoverwegingen laten leiden. Intussen vestigt spreker er de aandacht op, dat thans wordt overwogen een principiële wijziging in het standpunt ten aanzien van deze ambtenaren te brengen. In verband hiermede zou spreker eerst daarover een beslissing willen nemen en daarna over de benoeming van de commissie willen spreken. Indien men thans de commissie reeds aan het werk zou laten gaan, zou het resultaat van besprekingen over het ambtenarenvraagstuk met de RIS ongunstig worden beïnvloed. Staatssecretaris *Blom* kan zich met de uiteenzetting van Minister *Lieftinck* verenigen. Minister *Van Maarseveen* wijst op de grote spanningen in Indonesië; spreker is van gevoelen, dat de Nederlandse ambtenaren aldaar vertrouwen moeten kunnen hebben in deze commissie. De Minister gelooft, dat als deze commissie moet oordelen, men dit naar eer en geweten zal doen. De *Minister-President* onderschrijft, dat de commissie naar eer en geweten zal handelen, doch de genoemde Kamerleden staan op het standpunt, dat alle Nederlandse ambtenaren weg moeten kunnen gaan. Spreker acht het bovendien principieel onjuist Kamerleden in deze commissie te benoemen en vergelijkt de werkzaamheid van deze commissie met die van de Raad van State. Minister *Van Schaik* merkt op, dat Minister *Van Maarseveen* er in de RAVI bezwaar tegen heeft gemaakt om een wenk aan deze commissie te geven, aangezien dit een rechtsprekend college moet zijn. Spreker had daarom verwacht, dat men figuren uit de rechtspraak zou benoemen, spreker vreest ook, dat Kamerleden in deze commissie in een innerlijk conflict komen en acht in dit geval een incompatibiliteit met het Kamerlidmaatschap aanwezig. De *Minister-President* stelt Minister *Van Maarseveen* voor de benoeming van deze commissie aan te houden.

Staatssecretaris *Blom* vestigt er de aandacht op, dat in de nota van wijzigingen, die behoort bij de stukken vermeld onder agendapunt 10, wordt voorgesteld de bedragen, aangevraagd voor de uitvoering van de Garantiewet, van f. 0,5 mln. te verhogen tot f. 8 mln. in 1950 en f. 15 mln. in 1951. Minister *Van Maarseveen* stelt voor de post op een half miljoen te handhaven. Daartoe wordt besloten.

i. *Volgende vergadering van de RAVI*

De *Raad* besluit een vergadering van de RAVI te houden op Donderdag 13 juli, waarvoor ook Staatssecretaris *Moorman* en Mr. *Gieben* zullen worden uitgenodigd.

- - -